

VEJLE AMT



Teknik og Miljø

Regulering af fosfor i landbruget - amternes beskyttelsesniveau og sammenligning med nyt lovforslag¹

Dato: 26. september 2006
Udført: Teknik & Miljø, Vejle Amt
Tekniker: ALA, KER
Journal nr. 8.10-23

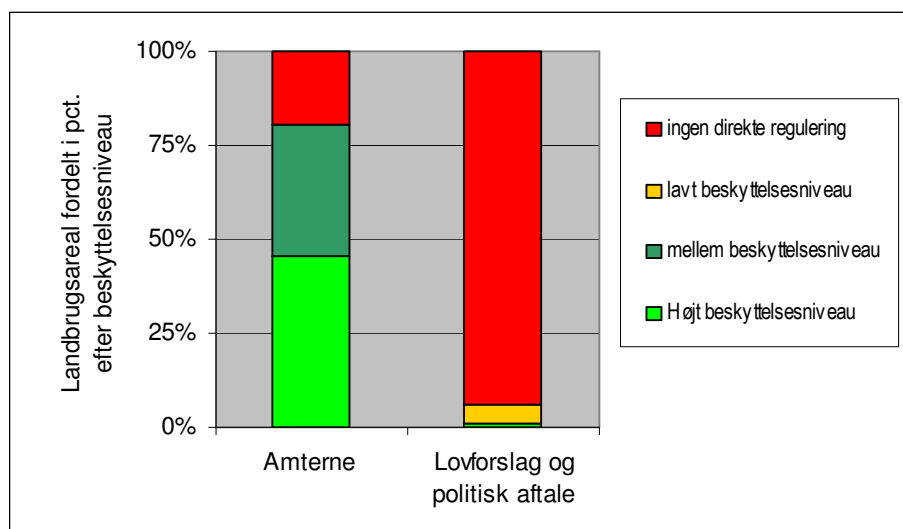
¹ Høringsudgave af 28 juni og politisk aftale af 22. juni 2006 vedr. lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug

Sammenfatning

Fra 1. januar 2007 vil amternes nuværende VVM-administration af husdyrbrug blive afløst af en ny lov. Et generelt sigte for den ny lov er beskrevet i lovforslagets bemærkninger: ”Ved beskrivelse af beskyttelsesniveauet er det tilstræbt, at dette samlet set svarer omtrent til gennemsnittet af det amtslige niveau.”

Formålet med denne rapport er at beskrive amternes gennemsnitlige beskyttelsesniveau med hensyn til tilførsel af fosfor til marker, og desuden at sammenligne dette gennemsnitlige niveau med niveauet i lovforslag og politisk aftale.

Beskyttelsesniveauet for fosfor i lovforslag og politisk aftale er markant lempeligere end det nuværende gennemsnitlige beskyttelsesniveau i amterne.



Der anvendes i amterne et ”højt” beskyttelsesniveau for gennemsnitligt 46% af landbrugsarealet. Til sammenligning vil der blive et ”højt” beskyttelsesniveau for kun ca. 1% af det danske landbrugsareal som følge af lovforslaget og den politiske aftale.

Amterne anvender et ”mellem” beskyttelsesniveau for gennemsnitligt 35% af landbrugsarealet. Dette beskyttelsesniveau er ikke beskrevet i lovforslaget og den politiske aftale. Cirka 94% af det danske landbrugsareal vil ikke blive direkte reguleret for tilførsel af fosfor til markerne som følge af lovforslaget og den politiske aftale.

Det vil kræve væsentlige ændringer i den tekniske udformning af den ny regulering for fosfor, hvis man ønsker, at den skal svare til gennemsnittet af det amtslige beskyttelsesniveau.

Rapporten peger på tiltag, som kan tages i anvendelse, hvis man ønsker at hæve beskyttelsesniveauet i lovforslaget og den politiske aftale af 22. juni 2006. Disse tiltag omfatter regulering af alle typer risikoarealer, inkl. skrånende arealer, lavbundsarealer, og mættet sandjord, og endvidere, at alle oplande til A og B målsatte søer reguleres. Desuden omfatter et af tiltagene en basisbeskyttelse af såkaldte ”ikke-risikoarealer”.

Indhold

Sammenfatning	2
1 Introduktion	4
2 Hvad er beskyttelsesniveau ?	4
3 Amternes beskyttelsesniveau med hensyn til fosfor	5
4 Sammenligning af amternes og lovforslagets beskyttelsesniveau	7
5 Ekstra tiltag som kan hæve lovforslagets beskyttelsesniveau	9
6 Konklusion	10
Referencer	11
Bilagsoversigt	12

1 **Introduktion**

Fra 1. januar 2007 vil amternes nuværende VVM-administration af husdyrbrug blive afløst af en ny lov, som kommunerne skal følge. En høringsudgave af lovforslaget og den politiske aftale af 22. juni 2006 vedr. lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug beskriver på nuværende tidspunkt det kommende beskyttelsesniveau.

Hovedformålet med denne udredning er at svare på, hvad amternes gennemsnitlige beskyttelsesniveau er med hensyn til fosfor i VVM-screeninger af husdyrbrug, som udvider.

To andre formål er:

- at sammenligne dette gennemsnitlige amtsniveau med det beskyttelsesniveau for fosfor, som er beskrevet i lovforslag² og politisk aftale af 22. juni 2006 vedr. lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug.
- at beskrive konkrete reguleringstiltag, som er mulige at tage i anvendelse, hvis man fra politisk eller administrativ side ønsker at foretage ændringer i de tekniske reguleringer i lovforslaget, så disse i højere grad vil kunne leve op til sigtet om at videreføre et beskyttelsesniveau, der svarer til det gennemsnitlige amtsniveau.

Et generelt sigte er beskrevet for lovforslaget i dets bemærkninger (s. 46): ” Ved beskrivelse af beskyttelsesniveauet er det tilstræbt, at dette samlet set svarer omtrent til gennemsnittet af det amtslige niveau.”

Lovforslagets regulering sigter endvidere mod, at: ”Reguleringen skal understøtte VMP III-aftalens langsigtede målsætning, om at opnå fosforbalance for erhvervet som helhed” (politiske aftale s. 10).

En faglig beskrivelse vedrørende metoder til begrænsning af fosfortab fra husdyrbrug er lavet af Nielsen m.fl. (2005) som en del af det faglige forarbejde til den ny lov. Derudover beskrev Kørnov og Christensen (2005) erfaringer med amternes VVM-regulering af husdyrbrug.

Denne rapport omfatter oplysninger, som er indsamlet i september 2006 fra amterne og fra HUR, der er VVM-myndighed for hovedstadsområdet.

2 **Hvad er beskyttelsesniveau ?**

Beskyttelse handler i denne sammenhæng om, hvordan vandområder som søer og kystvande beskyttes mod tilførsel af fosfor. Der er to forskellige måder, som man kan beskytte vandområderne mod fosfor fra det åbne landbrugsland på.

1. Ved at regulere tilførslen af fosfor til marker.
2. Ved at udføre tiltag som reducerer transporten af fosfor fra mark til vandløb og søer.

Denne udredning handler alene om, hvordan tilførslen af fosfor til marker reguleres.

Den anden måde at regulere på indgår både i amternes virkemidler og er omtalt i lovforslaget. Det handler for eksempel om etablering af bræmmer langs skrånende arealer. Den er ikke yderligere beskrevet her i notatet.

Tilførsel af fosfor til marker kan reguleres på forskellige måder. Vi valgte en beskrivelse med syv niveauer, hvor udgangspunktet er, at niveau 1 er mest restriktivt og niveau 7 mest lempeligt (tabel 1).

² høringsudgave af 28. juni 2006

Niveau 1 og 2 har vi efterfølgende valgt en samlet betegnelse for, nemlig ”højt” beskyttelsesniveau (tabel 1). Niveau 3 og 4 kalder vi samlet for ”mellem” beskyttelsesniveau, og niveau 5 og 6 ”lavt” beskyttelsesniveau. Niveau 7 har betegnelsen ”ingen direkte regulering” (tabel 1).

Beskyttelsesniveau		Beskrivelse af beskyttelsesniveau
Samlebetegnelse	Nummerangivelse (syv niveauer)	
”Højt”	1	Ingen overskud af fosfor (0 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne
	2	Ingen <u>mer</u> overskud på det samlede antal marker (+ 0 kg/år) som følge af udvidelsen
”Mellem”	3	Loft over overskud af fosfor (f.eks. 5 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne
	4	Loft over <u>mer</u> overskud på det samlede antal marker (f.eks. + 100 kg/år) som følge af udvidelsen.
”Lavt”	5	Ingen <u>mer</u> overskud af fosfor (+ 0 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne set i forhold til overskuddet i førsituationen på de gamle arealer.
	6	Loft over <u>mer</u> overskud (f.eks. + 5 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne set i forhold til overskuddet i førsituationen på de gamle arealer
”Ingen direkte regulering”	7	Ingen direkte regulering af fosfor

Tabel 1. Syv beskyttelsesniveauer, som beskriver regulering af tilførslen af fosfor til marker for husdyrproduktioner, som udvider. Amterne har forholdt sig til disse syv niveauer ved udfyldelse af spørgeskema om VVM-screening, og vi har efterfølgende indført samlebetegnelserne ”højt”, ”mellem” og ”lavt” beskyttelsesniveau.

3 Amternes beskyttelsesniveau med hensyn til fosfor

3.1 Metode

Amterne fik hver tilsendt et spørgeskema og tilhørende vejledning. I vejledningen havde vi på forhånd defineret 7 mulige beskyttelsesniveauer, og vi gav eksempler på anvendelse af niveauerne. Amterne blev bedt om på baggrund af vejledningen at udfylde, hvor stor en andel af amtets landbrugsareal, som procentuelt ligger i hvert niveau, og at angive yderligere oplysninger som bemærkninger.

Vejledningen, som vi sendte til amterne, er vedlagt som bilag 1.

Andelen af landbrugsareal i hver af de 7 beskyttelsesniveauer beregnede vi som et simpelt gennemsnit på baggrund af de 12 svar fra amterne. Svaret fra HUR repræsenterer flere amter men indgår i gennemsnittet kun med samme vægt som andre svar.

3.2 Amternes gennemsnitlige beskyttelsesniveau

Det gennemsnitlige beskyttelsesniveau for fosfor i amterne er beskrevet i tabel 2 .

Det fremgår, at 46% af landbrugsarealet i et amt gennemsnitligt reguleres med ”højt” beskyttelsesniveau (niveau 1 og 2 samlet). Desuden reguleres 35% af landbrugsarealet i et amt med ”mellem” beskyttelsesniveau (niveau 3 og 4 samlet). Stort set ingen arealer reguleres med ”lavt” beskyttelsesniveau, mens 19% af landbrugsarealet i et amt gennemsnitligt undgår direkte regulering.

----- Beskyttelsesniveau -----		Gennemsnitlig procentandel af landbrugsarealet i et amt
Samlebetegnelse	Nummerangivelse (1-7)	
”Højt”	1	3
	2	43
”Mellem”	3	14
	4	21
”Lavt”	5	0
	6	0
Ingen direkte regulering	7	19

Tablet 2. Tabellen viser det gennemsnitlige beskyttelsesniveau for fosfor i amterne med fokus på tilførslen af fosfor til marker for husdyrproduktioner, som udvider. Den procentiske andel af landbrugsareal er beregnet som et simpelt gennemsnit på baggrund af de enkelte amters svar.

”Højt” beskyttelsesniveau

”Højt” beskyttelsesniveau anvendes gennemsnitligt for 46% af landbrugsarealet i et amt (tabel 2).

Elleve svar ud af tolv peger på, at amtet anvender ”højt” beskyttelsesniveau. Det ene amt, som ikke anvender ”højt” beskyttelsesniveau, anvender i stedet ”mellem” beskyttelsesniveau for 95% af amtet (bilag 2).

De enkelte amters svar (bilag 2) varierer med hensyn til, hvor stor en andel af amtet, der er reguleret med ”højt” beskyttelsesniveau. I den ene ende fra de tilfælde, hvor hele amtet reguleres med ”højt” beskyttelsesniveau. I den anden ende til amter, som kun i meget lille udstrækning regulerer med ”højt” beskyttelsesniveau (kun 3-4% af amsarealet, jf. bilag 2). Hovedforklaringen på denne forskel er, at oplande til målsatte søer i de sidstnævnte amter kun udgør en lille andel af amtets areal. De naturgeografiske forskelle mellem amterne forklarer altså en væsentlig del af forskellen for den arealmæssige anvendelsesgrad af ”højt” beskyttelsesniveau.

”Mellem” beskyttelsesniveau

”Mellem” beskyttelsesniveau anvendes gennemsnitligt for 35% af landbrugsarealet i et amt (tabel 2).

Syv amter anvender ”mellem” beskyttelsesniveau (bilag 2). Tre af disse amter anvender ”mellem” beskyttelsesniveau som niveau 3. De tre amter er meget ens med hensyn til det konkrete niveau, som reguleringen er udformet på, idet der sættes krav om maksimalt overskud fra 1 kg/ha/år til 5 kg/ha/år (bilag 2). Kravene er altså i alle tilfælde en stramning i forhold til hvad overskuddet er på landsplan. I 2004 var det årlige overskud af fosfor på landsplan 9,9 kg/ha/år (Grant m.fl. 2005). Den arealmæssige anvendelsesgrad varierer mellem disse tre amter fra de to amter, som anvender reguleringen særskilt for såkaldte robuste arealer. Et robust areal er det samme som et ikke-risikoareal. Disse to amter anvender niveau 3 for hhv. 91% og 75% af landbrugsarealet i amtet. Det tredje amt derimod, anvender beskyttelsesniveau 3 på en anden måde end de to førstnævnte amter, nemlig for arealer, der afvander til søer med lempet målsætning.

Fire amter anvender ”mellem” beskyttelsesniveau som niveau 4. De tre af amterne anvender niveau 4 for det meste af amtet (73-95%), mens det fjerde amt anvender niveau 4 i mindre omfang (5%), idet amtet primært regulerer med ”højt” beskyttelsesniveau (78%).

”Lavt” beskyttelsesniveau

Stort set ingen af amterne anvender ”lavt” beskyttelsesniveau. Kun et enkelt amt anvender ”lavt” beskyttelsesniveau for 2% af landbrugsarealet i det pågældende amt (bilag 2).

Ingen direkte regulering

I ti ud af de tolv tilfælde anvendes ”ingen direkte regulering” for mindre end 25% af landbrugsarealet i et amt. ”Ingen direkte regulering” anvendes derfor gennemsnitligt for 19% af landbrugsarealet i et amt (tabel 2).

3.3 Fælles træk ved amternes regulering

Regulering på et bestemt niveau omfatter typisk *hele* oplande uden differentiering med hensyn til, hvad der er decideret risikoareal, og hvad der er robuste arealer. To amter har dog beskrevet, at de som en væsentlig del af reguleringen anvender særskilt regulering for hhv. risikoarealer og ikke-risikoarealer (robuste arealer).

Ingen af amterne regulerer, så vidt vi kan se af det indkomne materiale, ved *alene* at sætte krav for risikoarealer.

Ingen af amterne har nævnt at de anvender fosfortal som et væsentligt element i en differentieret regulering.

Det er et gennemgående træk, at amterne regulerer oplande til internationale naturbeskyttelsesområder og til A og B målsatte søer. For oplande til A og B målsatte søer anvendes typisk ”højt” beskyttelsesniveau. For oplande til internationale naturbeskyttelsesområder anvendes typisk ”mellem” eller ”højt” beskyttelsesniveau.

4 Sammenligning af amternes og lovforslagets beskyttelsesniveau

4.1 Lovforslagets beskyttelsesniveau

Beskyttelsesniveauet for fosfor er detaljeret beskrevet i den politiske aftale, idet der er fokus på drænet lerjord med fosfortal (Pt) over 4,0 i opland til Natura 2000 naturbeskyttelsesområder.

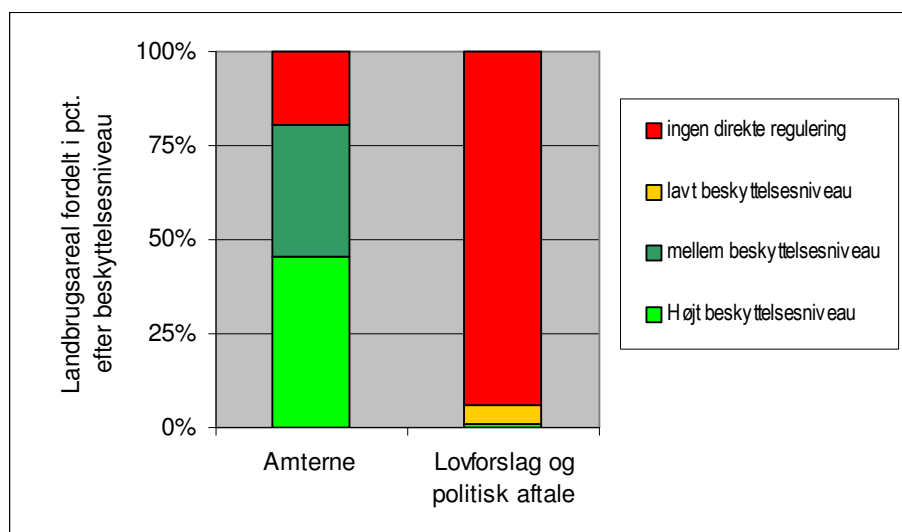
Den arealmæssige udbredelse af jorder med dette karaktertræk er ikke særligt udbredt. Vores vurdering er, at kun i alt ca. 6% af de danske landbrugsarealer er omfattet (tabel 3). Dette er nærmere beskrevet i bilag 3.

----- Beskyttelsesniveau -----		Gennemsnitlig procentandel af det danske landbrugsareal
Samlebetegnelse	Nummerangivelse (1-7)	
”Højt”	1	1
	2	0
”Mellem”	3	0
	4	0
”Lavt”	5	0
	6	5
Ingen direkte regulering	7	94

Tabel 3. Tabellen viser det gennemsnitlige beskyttelsesniveau for fosfor i lovforslag og politisk aftale med fokus på tilførslen af fosfor til marker, der påvirkes af udvidelse af husdyrproduktion. Den procentiske andel af landbrugsareal i hvert beskyttelsesniveau er beregnet som beskrevet i bilag 3.

4.2 Sammenligning

Beskyttelsesniveauet for fosfor i lovforslag og politisk aftale er markant lempeligere end det gennemsnitlige beskyttelsesniveau i amterne (figur 1).



Figur 1. Procentvis fordeling af landbrugsareal på de fire beskyttelsesniveauer ”højt”, ”mellem”, ”lavt”, og ”ingen direkte regulering” i to situationer: Søjlen til venstre beskriver det gennemsnitlige amtsniveau. Søjlen til højre beskriver niveauet i den politiske aftale af 22. juni 2006 og lovforslag af 28. juni 2006.

Der anvendes ”højt” beskyttelsesniveau i amterne for gennemsnitligt 46% af landbrugsarealet. Til sammenligning vil der blive ”højt” beskyttelsesniveau for kun cirka 1% af det danske landbrugsareal som følge af lovforslaget og den politiske aftale.

Amterne anvender et ”mellem” beskyttelsesniveau for gennemsnitligt 35% af landbrugsarealet. Dette beskyttelsesniveau er ikke beskrevet i lovforslaget og den politiske aftale. ”Lavt” beskyttelsesniveau

anvendes ikke af amterne, men indgår med ca. 5% af det danske landbrugsareal som følge af lovforslaget og den politiske aftale.

Cirka 94% af det danske landbrugsareal vil undgå direkte regulering af tilførsel af fosfor til markerne som følge af lovforslaget og den politiske aftale.

5 Ekstra tiltag som kan hæve lovforslagets beskyttelsesniveau

Det er en politisk afgørelse, om man ønsker at videreføre et niveau, som svarer til det gennemsnitlige beskyttelsesniveau fra amterne til den ny lov.

Såfremt man ønsker at hæve lovforslagets beskyttelsesniveau, kan man tage ekstra redskaber i brug. I det følgende viser vi eksempler på sådanne redskaber.

I redskaberne har vi valgt at skelne mellem risikoarealer og ”ikke-risikoarealer”, selvom flere amter ikke anvender denne skelnen. Der er fagligt belæg for at anvende en skelnen mellem risikoarealer og ikke-risikoarealer, så længe man ikke overser, at der også sker tab af fosfor af en vis størrelse fra såkaldte ”ikke-risikoarealer”.

De første tre tiltag, som er nævnt, er redskaber rettet mod risikoarealer. Det fjerde udtrykker muligheden for også at regulere risikoområder i opland til A og B målsatte søer, som ligger udenfor Natura 2000 opland. Og det femte tiltag er rettet mod ”ikke-risikoarealer”.

Tiltag 1. Udvide højt beskyttelsesniveau til at omfatte alle skrånende arealer og lavbundsarealer uanset fosfortal

Skrånende arealer og lavbundsarealer er risikoarealer, uanset fosfortal.

Forklaring: Fosfortal udtrykker ikke, hvor meget fosfor, der er i jorden. Men derimod hvor meget plantetilgængelig fosfor, der er i jorden. Der sker stor transport af partikelbunden fosfor til overfladevand fra jorder med lille fosfortal. Det sker både fra skrånende og erosionstruede arealer, fra lavbundsarealer, samt på drænet jord gennem jordens sprækker. Partikelbunden fosfor er ligeså skadelig som opløst fosfor ude i vandmiljøet og der transporteres mere partikelbunden end opløst fosfor til vandmiljøet.

Reguleringens omfang: yderligere ca. 5-10% af landbrugsarealet vil efter vores skøn være omfattet, hvis man udvider ”højt” beskyttelsesniveau til at gælde skrånende og erosionstruede arealer samt lavbundsarealer uanset jordernes fosfortal indenfor opland til Natura 2000 område.

Tiltag 2. Udvide højt beskyttelsesniveau til at omfatte sandjorder, der er mættet med fosfor

Sandjorder, der er mættet med fosfor, kan lække fosfor.

Forklaring: For sandjorder kan man godt differentiere efter fosfortal. Nogle steder - som f.eks. lavninger hvor sandjorden er drænet, og marker som ligger tæt på vandløb og grøfter - er det dog vores vurdering, at det vil være uhensigtsmæssigt at differentiere efter fosfortal.

Reguleringens omfang: yderligere ca. 5-25% af landbrugsarealet vil skønsmæssigt blive omfattet, hvis man vælger at udvide ”højt” beskyttelsesniveau til at gælde sandjorder, der overskrider et vist fosfortal og ligger indenfor opland til Natura 2000 område. Omfanget afhænger af, om man sætter grænsen ved f.eks. fosfortal Pt 6,0 eller fosfortal Pt 4,0. Man kan evt. som alternativ - eller i kombination - graduere i forhold til afstand til dræn, grøfter, vandløb og søer. Således at kun de marker som ligger langs med grøft, vandløb eller sø - eller er drænet - reguleres med ”højt” beskyttelsesniveau.

Tiltag 3. Udvide beskyttelsen af drænet lerjord

Drænet lerjord kan lække fosfor, også ved lavt fosfortal.

Forklaring: I drænet lerjord er der sprækker o.lign., hvorigennem der sker transport af både opløst og partikelbunden fosfor ned til drænene. Partikelbunden fosfor transporteres også gennem sprækker, selvom jorden har lavt fosfortal. Partikelbunden fosfor er ligeså skadelig som opløst fosfor ude i vandmiljøet.

Reguleringens omfang: yderligere ca. 20-25 % af landbrugsarealet vil efter vores skøn være omfattet, hvis man udvider "højt" beskyttelsesniveau til at omfatte al drænet lerjord uanset fosfortal indenfor opland til Natura 2000 område.

Tiltag 4. Udvide beskyttelsen til alle målsatte søer

Udover at regulere oplande til internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000) er det i tråd med amternes administrationspraksis også at regulere oplande til A og B målsatte søer. Hvis man undlader, vil søer i nogle få lokalområder blive ladet i stikken.

Reguleringens omfang: yderligere ca. 3-5% af landbrugsarealet vil skønsmæssigt blive omfattet, hvis man udvider med at inddrage risikoarealer, som ligger i opland til A og B målsatte søer udenfor Natura 2000 opland.

Tiltag 5. Udvide med en basisbeskyttelse, der gælder "ikke-risikoarealer"

Udover at regulere risikoarealer i oplandene er det i tråd med amternes administrationspraksis også at regulere "ikke-risikoarealer".

Forklaring: Ved at regulere ikke-risikoarealer - evt. på et lavere niveau end risikoarealerne - udvides beskyttelsen væsentligt. En sådan regulering tager højde for, at der sker transport af fosfor til vandmiljøet også her, om end omfanget er lavere end fra de egentlige risikoarealer. Det vil være en mulighed at indføre beskyttelse på "mellem" niveau på ikke-risikoarealer. Den præcise udformning af et sådan "mellem" beskyttelsesniveau kan f.eks. være krav om maksimalt overskud på 5 kg/ha/år eller evt. 10 kg/ha/år, afhængigt af hvor aktivt man ønsker at understøtte reduktionsmålet for fosfor i Vandmiljøplan III.

Reguleringens omfang: yderligere ca. 30-50 % af landbrugsarealet vil skønsmæssigt blive omfattet, hvis man udover ovennævnte risikoarealer udvider med at inddrage ikke-risikoarealer, som ligger i opland til målsatte søer og Natura 2000 opland.

6 Konklusion

Det beskrevne beskyttelsesniveau for fosfor i lovforslag og politisk aftale er markant lempeligere end det nuværende gennemsnitlige beskyttelsesniveau i amterne.

Det vil kræve væsentlige ændringer i den tekniske udformning af den ny regulering for fosfor, hvis man ønsker, at den skal svare til gennemsnittet af det amtslige niveau. Rapporten peger på tiltag, som kan tages i anvendelse, hvis man ønsker at hæve beskyttelsesniveauet i lovforslaget og den politiske aftale af 22. juni 2006.

Referencer

Grant, R. m.fl. 2005. Landovervågningsoplande 2004. NOVANA. Faglig rapport fra DMU nr. 552.

Kørnov, L. og Christensen, P. 2005. Opsamling af erfaringer med behandling af sager vedrørende husdyrprojekter efter VVM-reglerne. Ålborg Universitet, for Miljøministeriet.

Nielsen, K. m.fl. 2006. Begrænsning af fosfortab fra husdyrbrug. Metoder til brug ved fremtidige miljøundersøgelser. Faglig rapport fra DMU nr. 566.

Pedersen, C.Å. (ed.) 2005. Oversigt over Landsforsøg 2005. Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret.

Bilagsoversigt

- Bilag 1** **Vejledning til spørgeskema om fosfor (sendt til amterne).**

- Bilag 2** **Amternes beskyttelsesniveau vedr. fosfor (svar fra amterne)**

- Bilag 3** **Metode og beregning af arealudbredelse af beskyttelsesniveauer i lovforslag og politisk aftale**

Bilag 1 Vejledning til spørgeskema om fosfor (sendt til amterne)

VVM for husdyrbrug: Spørgeskema om amternes regulering af tilførslen af fosfor til marker i udvidelsessager

Udfyldelse af skema

Vi vil bede jer udfylde én linje i spørgeskemaet. Skemaet beskriver, hvordan I - med baggrund i jeres kriterier - regulerer fosfor input til markerne.

- Beskrivelsen går på regulering af tilførsel af fosfor i udvidelsessager (hvad der skal til for ikke at udløse vvm-redegørelse).

Skemaet er opdelt i syv beskyttelsesniveauer, som er beskrevet i afsnittet herunder. I skemaet bedes I vurdere, hvor stor en andel af areal i jeres amt, som ligger i hvert niveau. Her må I bruge jeres faglige overblik og give en vurdering, eller bedre endnu bruge GIS kort, som viser arealudbredelsen af f.eks. jeres Natura 2000 oplande, jeres søoplande eller lignende. Vores umiddelbare gæt er, at hvert enkelt amt ikke anvender mere end højst tre eller fire af niveauerne.

Beskrivelse af beskyttelsesniveauer og hvad I skal være særligt opmærksom på

Vi har valgt en beskrivelse med syv niveauer, hvor udgangspunktet er, at niveau 1 er mest restriktivt og niveau 7 mest lempeligt.

I bør læse beskrivelse herunder grundigt igennem. Bemærk især, at:

- Nogle af beskrivelserne alene går på udvidelsesarealerne, andre går derimod på produktionsændringen som sådan - dvs. om der samlet set pga. udvidelsen udbringes en større mængde fosfor i kg.
- I nogle af sætningerne er der tale om overskud til markerne, andre steder om meroverskud til markerne.

I bedes skrive jeres bemærkninger i kolonnen til højre i skemaet. Især bør I f.eks. skrive hvilken talværdi, som I anvender som loft over overskud eller meroverskud, med de korrekte enheder. Det vil gøre det lettere for os bagefter at vurdere, om niveausystemet var korrekt sat af os, eller om der skal justeres.

I bør være særligt opmærksom på definitionen af beskyttelsesniveau 5 og 6 – det er muligt at I ikke vil komme til at anvende disse to niveauer, men de er taget med fordi beskyttelsesniveau 6 ”matcher” dele af reguleringen i det ny lovforslag - i hvert fald efter den måde, som vi umiddelbart læser bilag 3 i den politiske aftale.

Definition af beskyttelsesniveauer

Beskyttelsesniveau 1 = Ingen overskud af fosfor (0 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne.

Beskyttelsesniveau 2 = Ingen meroverskud på det samlede antal marker (+ 0 kg/år) som følge af udvidelsen.

Beskyttelsesniveau 3 = Loft over overskud af fosfor (f.eks. 5 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne

Beskyttelsesniveau 4 = Loft over meroverskud på det samlede antal marker (f.eks. + 100 kg/år) som følge af udvidelsen.

Beskyttelsesniveau 5 = Ingen meroverskud af fosfor (+ 0 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne set i forhold til overskuddet i førsituationen på de gamle arealer.

Beskyttelsesniveau 6 = Loft over meroverskud (f.eks. + 5 kg/ha/år) på udvidelsesarealerne set i forhold til overskuddet i førsituationen på de gamle arealer.

Beskyttelsesniveau 7 = Ingen direkte regulering af fosfor.

PS: bemærk skelnen mellem ”kg/ha/år” og ”kg/år”. Mellem ”overskud” og ”meroverskud”. Og mellem ”udvidelsesarealer” og ”det samlede antal marker”.

Eksempel vedr. beskyttelsesniveau

Vi har her beskrevet et eksempel for at konkretisere, hvad der – med vores definition - ligger i de forskellige beskyttelsesniveauer.

Eksemplet: Der ansøges om at udvide en svinebedrift. Førsituation er 100 DE på 77 ha (1,30 DE/ha), og overskud på markerne er 15 kg/ha/år, svarende til 1155 kg/år. Ansøgt situation er 150 DE svin på 116 ha (1,29 DE/ha), hvor overskud på de gamle arealer holdes uændret. På de ny arealer bliver overskuddet 3 kg/ha/år, svarende til at overskuddet for det samlede antal marker bliver 1272 kg/år i ansøgt situation, altså et meroverskud for det samlede antal marker på 117 kg/år (1272 kg/år – 1155 kg/år).

Beskyttelsesniveau 1: Projektet er ikke ok. Overskuddet på 3 kg/ha/år for de ny arealer er for meget.

Beskyttelsesniveau 2: Projektet er ikke ok. Meroverskuddet på 117 kg/år på det samlede antal marker er for meget.

Beskyttelsesniveau 3: Projektet er ok, hvis beskyttelsesniveauet er defineret ved 5 kg/ha/år for de ny arealer. Overskuddet på 3 kg/ha/år for de ny arealer er nemlig lavere end dette.

Beskyttelsesniveau 4: Projektet er ikke ok, hvis beskyttelsesniveauet er defineret ved 100 kg/år som loft over meroverskuddet for det samlede antal marker. Projektet giver nemlig anledning til et meroverskud på 117 kg/år for det samlede antal marker.

Beskyttelsesniveau 5: Projektet er ok, fordi der ikke sker et meroverskud-per-hektar på de ny arealer set i forhold til overskuddet-per-hektar på de gamle arealer (15 kg/ha/år) i førsituationen. Der er ikke tale om et ”meroverskud”, da 3 kg/ha/år er en mindre talværdi end 15 kg/ha/år.

Beskyttelsesniveau 6: Projektet er ok. Der er nemlig ikke tale om et ”meroverskud”, da 3 kg/ha/år er en langt mindre talværdi end 15 kg/ha/år.

Beskyttelsesniveau 7: Projektet er ok.

Bilag 2 Amternes beskyttelsesniveau vedr. fosfor (svar fra amterne)

Amt nr.	Procentvis fordeling af landbrugsareal i hvert amt efter beskyttelsesniveau (1-7)							Bemærkning
	1	2	3	4	5	6	7	
Amt nr. 1		100 %						Hele amtet reguleres med beskyttelsesniveau 2.
Amt nr. 2		100 %						<p>99 % af amtets landbrugsareal afvander til internationale naturbeskyttelsesområder (Vadehavet og Ringkøbing Fjord). Den sidste del afvander til Kolding og Vejle fjorde, der også vurderes som følsomme over for øget næringsstofbelastning.</p> <p>Vi har ikke foretaget en konkret vurdering af arealernes robusthed i f.t. fosforudvaskning. Beskyttelsesniveau 2 anvendes derfor i alle tilfælde. Vi mener beskyttelsesniveau 2 svarer til SNS's udmelding af 16. marts 2005 "Hvis en udvidelse samtidig indebærer ændringer af den eksisterende produktion, så den samlede belastning med næringsstoffer forbliver uændret eller reduceres, vil der normalt ikke være VVM-pligt."</p>
Amt nr. 3		80 %					20 %	
Amt nr. 4		78 %		5 %		2 %	15 %	Amtet reguleres overvejende med beskyttelsesniveau 2, idet vi her kræver balance. Beskyttelsesniveau 7 gælder for begrænsede områder, overvejende i oplande til åbent hav. Beskyttelsesniveau 4 og 6 anvendes i oplande til andre amter ud fra det forlangte beskyttelsesniveau her.
Amt nr. 5		3%		73%			24%	<p>Hele amtet reguleres med beskyttelsesniveau 2,4 eller 7.</p> <p>Beskyttelsesniveau 2 (ingen merbelastning) gælder typisk i søoplände. Der er dog enkelte robuste søer, hvor et mindre meroverskud kan accepteres.</p> <p>Loftet for niveau 4 er afhængig af recipienten. fx Mariager Fjord 50 kg P/år, Limfjorden 150 kg P/år.</p> <p>I den enkelte sag laves en konkret vurdering hvor fx P-overskud pr. ha, arealernes afstand til vandløb, DE/ha på kritiske arealer mm spiller ind.</p>
Amt nr. 6	8%		91%				1%	<p>Andelen af arealer er anslået som bedste skøn på baggrund af, at administrationspraksis omfatter brug af en form for bagatelgrænse.</p> <p>Kun den ene procent af amtet, som ligger udenfor oplande til fjorde og søer (dvs. afvanding direkte til Vesterhavet), er uden beskyttelsesniveau. Beskyttelsesniveau 3 gælder robuste arealer indenfor fjord/sø-oplände, og maksimalt overskud er 5 kg/ha/år på <u>alle</u> arealer. Bortførsel beregnes i Simmelsgaard-model.</p>
Amt nr. 7	4%		5%				91%	Fosfor reguleres på tre måder i amtet. Beskyttelsesniveau 1 gælder for arealer, der afvander til søer med en basismålsætning. Beskyttelsesniveau 3 gælder for alle arealer, der afvander til søer med en lempet-målsætning (på disse arealer må der max. være et fosforoverskud på 2 kg P/ha/år). Beskyttelsesniveau 7 gælder for arealer, der

							ikke afvander til hverken søer med basis- eller lempetmålsætning
Amt nr. 8		87 %					13 % De anførte pct.-tal gælder for screeninger. Screeninger: For arealer i "oplande til målsatte søer", i "oplande til internationale naturbeskyttelses-områder" og "indenfor internationale natur-beskyttelsesområder", må fosforoverskuddet ikke stige som følge af projektet, hvilket svarer til pkt.2. For arealer udenfor de ovennævnte områder, foretager amtet en konkret vurdering af fosforoverskuddet i forhold til recipientens sårbarhed, hvilket svarer til pkt. 7. VVM-redegørelser (tal er ikke indført i skemaet): For arealer i oplande til målsatte søer (15,5% af amtet), må fosforoverskuddet være max 0 kg P/ha/år, altså må der her ikke tilføres mere fosfor end der fjernes med afgrøderne, hvilket svarer til pkt. 1. (udenfor oplande til målsatte søer, gælder de samme krav, som for screeningsager).
Amt nr. 9	3 %			75 %			22 % Der arbejdes med fire beskyttelsesniveauer for N og tre beskyttelsesniveauer for P. For P er der fosforbalance (niveau 1), 200 kg P/år afskæringskriterium (niveau 4) og ingen restriktioner (niveau 7).
Amt nr. 10				95%			5% Max overskud 150 kg P efter regnearket For VVM-pligtige anlæg er udgangspunktet fosforbalance for det samlede anlæg.
Amt nr. 11		60%					40%* Målsatte søer og en fjord omfattes af krav om fosforreduktion (beskyttelsesniveau 2). *For øvrige arealer beror det på en konkret vurdering, dvs. beskyttelsesniveau 7 eller mere restriktivt.
Amt nr. 12	25 %		75 %				Hele amtet reguleres med beskyttelsesniveau 1 eller 3. Beskyttelsesniveau 1 omfatter opland til Gudenåen og til A-målsatte søer, samt risikoarealer i opland til B-målsatte søer og kystvande. Beskyttelsesniveau 3 omfatter robuste arealer (dvs. ikke-risikoarealer) i oplande til B-målsatte søer og kystvande. For beskyttelsesniveau 3 er det maksimalt accepterede overskud på 1,2 eller 3 kg/ha/år på udvidelsesarealer, afhængigt af oplandstypen.

Bilag 3 *Metode og beregning af arealudbredelse af beskyttelsesniveauer i lovforslag og politisk aftale*

Beregningen tager afsæt i lovforslaget og den politiske aftales beskrivelse om regulering af fosfor

Af den politiske aftale fremgår det (s. 10 og bilag III), at:

”Reguleringen rettes mod arealer på drænedede lerjorder i oplande til Natura 2000, der er overbelastet med fosfor:

1. ”På arealer, som indgår i projektet, hvor fosfortallet er mellem Pt 4-6, stilles krav om, at fosforoverskuddet maksimalt må forøges med 4 kg/ha/år.”
2. ”På arealer, som indgår i projektet, hvor fosfortallet er over Pt 6,0 stilles krav om fosforbalance på det pågældende areal.”

Lovforslaget bekræfter (s. 45) dette uden at gentage det detaljeringsniveau der fremgår af pkt. 1 og 2. Derudover åbner lovforslaget op for at fokusere mere på risikoområder, i første omgang ved at nævne muligheden af at stille vilkår om bræmmer langs arealer, hvor der er risiko for overfladeafstrømning. Der nævnes intet om at stille krav til fosforoverskuddet.

Hvordan vi ”oversætter” til beskyttelsesniveau her i rapporten

Regulering af fosforoverskud (pkt. 1 og 2) er som nævnt rettet mod drænedede lerjorder i oplande til Natura 2000.

Reguleringen i pkt. 1 åbner op for, at landmanden kan øge fosforoverskuddet per hektar. Ved ikke at sætte loft over overskuddet per hektar, men derimod meroverskuddet per hektar, bliver regulering ganske lempelig. Den svarer til beskyttelsesniveau 6 (”lavt”) i vores definition af beskyttelsesniveau.³

Reguleringen i pkt. 2 svarer til beskyttelsesniveau 1 her i rapporten (”højt” beskyttelsesniveau).

Så vidt vi læser lovforslaget er det alene arealer, som påvirkes af udvidelsen, som reguleres. Ejendommens øvrige arealer, hvor udbringning af gødning ikke påvirkes af udvidelsen, bliver ikke reguleret. Dette svarer i hovedtræk til, hvordan amternes administrerer i dag. Derfor er det muligt at foretage en ”fair” sammenligning til amternes nuværende beskyttelsesniveau ved at sammenligne den arealmæssige udbredelse af hvert beskyttelsesniveau.

Arealmæssig beregning af beskyttelsesniveauer

Ifølge vores oplysninger udgør lerjord⁴ ca. 31% af det danske landbrugsareal. Reguleringen har anvendelsesmulighed her, men er dog begrænset til drænedede arealer, og til Natura 2000 oplande. Dens anvendelsesmulighed reduceres derfor til ca. 25% af det danske landbrugsareal.

Den skønnede fordeling af lerjorder efter fosfortal (Pt) har vi dernæst foretaget på baggrund af Oversigt over Landsforsøg 2005 (C.Å. Pedersen, 2005, s. 226). Den gennemsnitlige fordeling ud fra fosfortal for de ”lerede amter” indikerer, at:

- ca. 77% af lerjorder i Danmark har Pt < 4,0
- ca. 19% af lerjorder i Danmark har Pt 4,0 – 5,9
- ca. 4% af lerjorder i Danmark har Pt > 6,0.

³ Hvis formuleringen derimod havde været ”...stilles krav om, at fosforoverskuddet maksimalt må ~~forøges med~~ være 4 kg/ha/år”, ville det svare til beskyttelsesniveau 3 (”mellem”).

⁴ Lerjord svarer her til jorder med JB > 4 og JB < 11.

Når denne oplysning kombineres med oplysningen om, at drænet lerjord i opland til Natura 2000 opland udgør ca. 25% af det danske landbrugsareal, bliver den arealmæssige udbredelse af ”højt” beskyttelsesniveau på ca. 1,0%, og ”lavt” beskyttelsesniveau på ca. 4,8%.

Der er en vis usikkerhed forbundet med dette estimat, men vi vurderer, at de ”sande” tal næppe kan være højere end maksimalt 1,5% og 7,0%. De kan dog også være lavere.

I rapporten anvender vi estimatet på 1% og 5% for arealudbredelsen af hhv. ”højt” beskyttelsesniveau og ”lavt” beskyttelsesniveau, jf. lovforslag og politisk aftale.